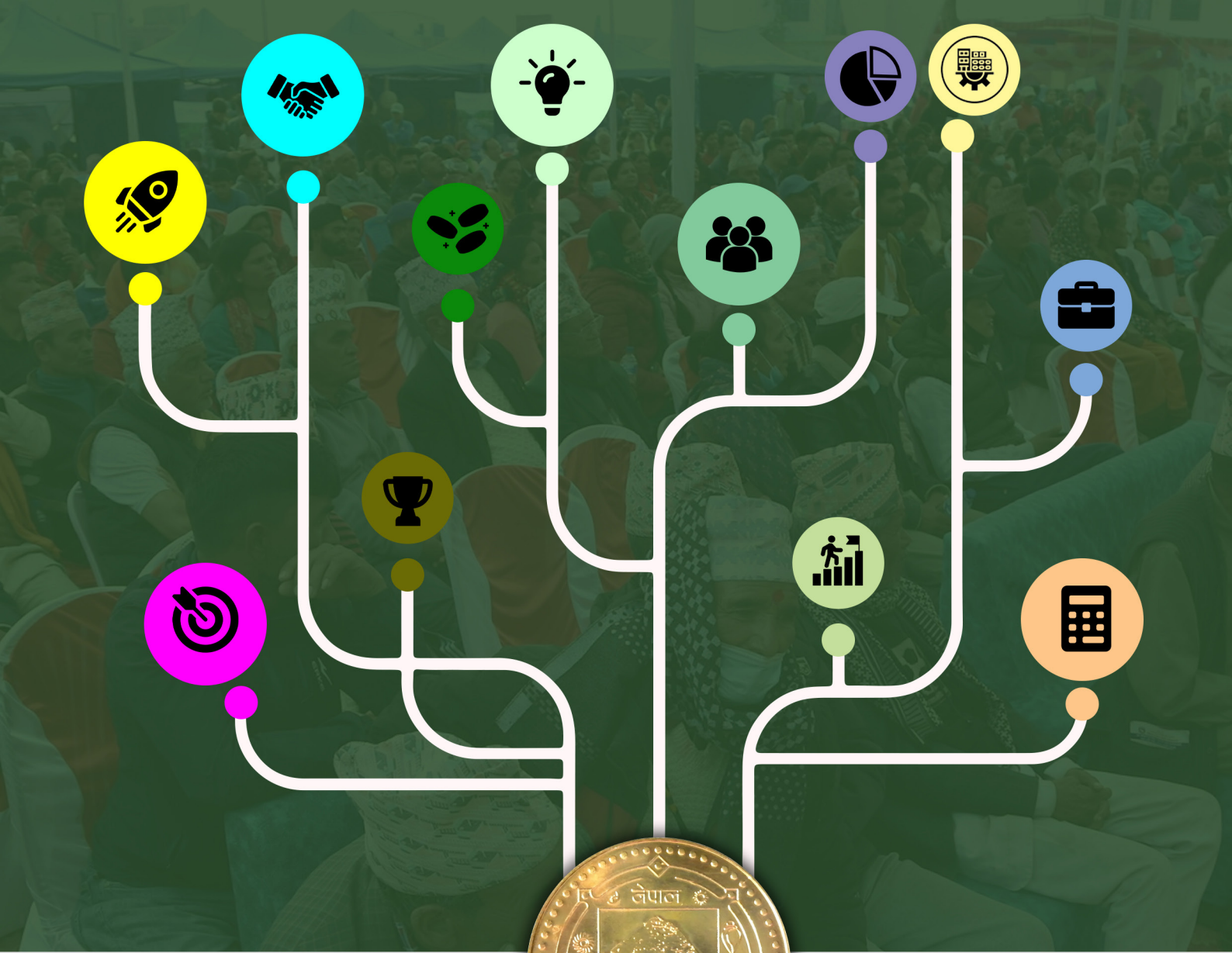

नागरिक बजेट

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

नारायण नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय,
दैलेख बजार,
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

नगरप्रमुखको तर्फबाट

नारायण नगरपालिका नागरिक सहभागितामूलक, पारदर्शी र उत्तरदायी शासन प्रणालीप्रति प्रतिबद्ध छ । बजेट निर्माण र कार्यान्वयन प्रक्रियामा जनताको सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गर्न नागरिकमैत्री दस्तावेजहरू आवश्यक छन् भन्नेमा हामी विश्वस्त छौं । यही दृष्टिकोणका साथ आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ का लागि स्वीकृत बजेटको प्रमुख अंशहरूलाई सरल भाषामा प्रस्तुत गर्दै यो नागरिक बजेट तयार गरिएको हो ।

स्थानीय तहको प्रमुख भूमिका जनताको आवश्यकता, प्राथमिकता र आकांक्षालाई बुझेर योजनाहरू तय गर्नु हो । नागरिक बजेटले नगरवासीहरूलाई बजेटका नीति, कार्यक्रम र खर्चका प्राथमिकताहरू बारे सजिलो तरिकाले जानकारी दिन्छ । यसले अनुमानित आय-स्रोत, सेवा प्रवाहका क्षेत्र, पूर्वाधार विकास, सामाजिक समावेशीकरण, वातावरण संरक्षण, सूचना प्रविधिको प्रयोग लगायतका विषयहरूलाई समेट्ने प्रयास गरेको छ ।

यो वर्षको बजेटमा शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, कृषि, सडक तथा पूर्वाधार, युवालाई लक्षित रोजगारीका कार्यक्रम, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विषयहरूलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ । हामीले नीति तथा कार्यक्रमको निर्माणदेखि कार्यान्वयन र अनुगमनसम्मको यात्रामा जनताको सरोकार, सुझाव र निगरानीलाई विशेष महत्व दिएका छौं ।

हामीले यो नागरिक बजेटमार्फत नगरवासीहरूसँग संवाद विस्तार गर्दै बजेट प्रक्रिया बुझ्न, निगरानी गर्न र सुझाव दिन सघाउने अपेक्षा राखेका छौं । सशक्त नागरिक सहभागिताले मात्रै स्थानीय शासनलाई जवाफदेही, सक्षम र जनमुखी बनाउन सकिने भएकाले यसको लागि एक प्रयासको रूपमा हामीले नागरिक बजेटलाई लिएका छौं ।

— लोमन शर्मा
नगरप्रमुख, नारायण नगरपालिका

नागरिक बजेटको उद्देश्य

यस नागरिक बजेटको उद्देश्यहरु यस प्रकार रहेका छन् :

- » नगरको वार्षिक बजेटलाई सरल, स्पष्ट र बुझ्न सकिने भाषामा प्रस्तुत गर्नु तथा बजेटका आय र खर्चका प्रमुख स्रोत तथा क्षेत्रहरुबारे नागरिकलाई जानकारी दिनु ।
- » नागरिकले तिरेको कर कहाँ, कसरी खर्च भइरहेको छ भन्ने विषयमा जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्नु ।
- » शिक्षा, स्वास्थ्य, पूर्वाधार, रोजगारी, महिला तथा बालमैत्री कार्यक्रमहरुमा बजेटको प्राथमिकता देखाउनु ।

तथ्यांकको स्रोत

यस नागरिक बजेट नारायण नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को नगरस्तरिय बजेट योजना तथा तथा कार्यक्रम पुस्तिकाको आधारमा तयार पारिएको हो । यो पुस्तिकाको पुर्ण पाठ तलको क्युआर कोड स्क्रान गरेर पढ्न सकिन्छ ।

बजेटमा प्रयोग हुने मुख्य शब्दावली र त्यसको अर्थ

बजेट: सरकारी बजेट कुनै निश्चित समयको लागि सरकारले पूर्वानुमान गरेको आम्दानी र खर्चको विवरण हो । यस्तो बजेट विशेषगरी एक वर्षको हुन्छ । बजेटमा सरकारले कुनै आर्थिक वर्षको लागि आम्दानी हुने अनुमानित स्रोत पहिल्याउँछ भने त्यसको आधारमा कुल आम्दानी कति हुन्छ र त्यसलाई कहाँकहाँ खर्च गरिन्छ भनेर राखिएको हुन्छ ।

आर्थिक वर्ष: आर्थिक वर्षलाई वित्तीय वर्ष पनि भनिन्छ । यसलाई अंग्रेजीमा Fiscal Year भनिन्छ । जुन सामान्यतया पात्रोको वर्षसँग मेल नखान सक्छ । उदाहरणको लागि नेपालमा वैशाख १ गते नयाँ वर्ष शुरु भई चैत मसान्तमा सकिन्छ भने आर्थिक वर्ष श्रावण १ गते शुरु भई असार मसान्तमा सकिन्छ ।

नीति तथा कार्यक्रम: सरकारले कुनै आर्थिक वर्षको बजेट ल्याउनुअघि उक्त बजेट केकस्ता कार्यक्रमहरुमा केन्द्रीत र के कुरालाई प्राथमिकता दिइएको छ भनी प्रस्तुत गरिने दस्ताबजे नै नीति तथा कार्यक्रम हो । संघीय सरकारको नीति तथा कार्यक्रम संघीय संसदमा राष्ट्रपतिले, प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम प्रदेश सभाको बैठकमा प्रदेश प्रमुखले र स्थानीय तहमा प्रमुख वा उपप्रमुखले नगर सभामा नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने प्रचलन रहेको छ ।

बजेट आउने समय: नेपालमा तीन तहका सरकारले नेपालको संविधानको अनुसूची ५-९ सम्म उल्लेख भएका अधिकारहरुको कार्यान्वयन र सरकार सञ्चालनका लागि हरेक आर्थिक वर्षको बजेट ल्याउने गर्छन् । संघीय सरकारले

जेठ १५ गते, प्रदेश सरकारले असार १ गते र स्थानीय सरकारले असार १० गते भित्रमा आगामी आर्थिक वर्षको बजेट ल्याइसक्नुपर्दछ । स्थानीय तहको बजेट वक्तव्य गाउँ/नगर सभामा उपप्रमुखले प्रस्तुत गर्छन् ।

आन्तरिक राजश्व: स्थानीय सरकारलाई नेपालको संविधान २०७२ ले प्रदान गरेका एकल अधिकारअन्तर्गत र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनबमोजिम स्थानीय तहले निर्धारण गरी संकलन गरेको राजश्व नै स्थानीय तहको आन्तरिक राजश्व हो । यसमा कर राजश्व र गैरकर राजश्व पर्दछन् ।

कर राजश्व: कर राजश्व भन्नाले स्थानीय तहले उक्त स्थानीय तहभित्रका व्यक्तिगत तथा व्यवसायिक क्रियाकलापहरूको लागि तोकेको निश्चित दरको कर हो । सरकारले जनता र संस्थाहरूबाट अनिवार्य रूपमा कर रूपमा संकलन गर्छ । जस्तै घर भाडामा लगायवापत कर, व्यवसाय कर आदि ।

गैरकर राजश्व: गैरकर राजश्व विशेषगरी सेवा शुल्कको रूपमा रहन्छ । नगरपालिकाले सेवा वा सुविधा उपलब्ध गराए वापत शुल्क लिन सक्छ । जस्तै: सिफारिस शुल्क, जन्म दर्ता गर्दा लाग्ने शुल्क ।

राजश्व बाँडफाँडवापतको रकम: स्थानीय तहले संघीय सरकार र प्रदेश सरकारले संकलन गरेको राजश्वको बाँडफाँड वापतको रकम प्राप्त गर्ने गर्दछ ।

ससर्त अनुदान: नेपाल सरकारले प्रदेश वा स्थानीय तह वा नेपाल सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले तोकेको आधार बमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई ससर्त अनुदान प्रदान गर्दछ । ससर्त अनुदान प्रदान गर्दा नेपाल सरकारले योजना कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक शर्त तोक्छ र सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहले त्यस्तो शर्तको पालना गर्नु पर्छ । उदाहरणको लागि नारायण नगरपालिकाको वडा नम्बर १ मा ल्यान्ड फिल्ड साइट निर्माणको लागि रु १ करोड रकम उपलब्ध गरायो भने सो रकम यहि कामको लागि मात्र खर्च गर्नुपर्छ । ससर्त अनुदानको रकम सोहि उद्देश्यमा खर्च गर्न नसके संघीय सरकारमा फिर्ता जान्छ ।

विशेष अनुदान: नेपाल सरकारले कुनै विशेष उद्देश्य राखी प्रदेश वा स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने कुनै खास योजनाको लागि विशेष अनुदान प्रदान गर्दछ । प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदेश कानून बमोजिम विशेष अनुदान प्रदान गर्ने गर्छन् । उदाहरणका लागि संघीय सरकारले नारायण नगरपालिकामा पोषणमैत्री नमुना टोल कार्यक्रमको लागि रु ३० लाख विशेष अनुदान उपलब्ध गराउन सक्छ । विशेष अनुदानको रकम सोहि उद्देश्यमा खर्च गर्न नसके संघीय सरकारमा फिर्ता जान्छ ।

वित्तीय समानीकरण अनुदान: नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिसमा प्रदेश र स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान प्रदान गर्दछ । नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम र आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान प्रदान गर्दछ ।

समपूरक अनुदान: नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई पूर्वाधार विकास सम्बन्धी कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न समपूरक अनुदान प्रदान गर्दछ । समपूरक अनुदान प्रदान गर्दा योजनाको सम्भाव्यता, योजनाको लागत, योजनाबाट प्राप्त हुने प्रतिफल वा लाभ, योजना कार्यान्वयन गर्न सक्ने वित्तीय तथा भौतिक क्षमता वा जनशक्ति र योजनाको आवश्यकता र

प्राथमिकतालाई आधार बनाइन्छ । त्यस्तै प्रदेशले पनि समपुरक अनुदान दिन सक्छ । यो अनुदान पाउन स्थानीय तहले पनि केहि रकम आफुले विनियोजन गर्नुपर्छ । उदाहरणको लागि दैलेख वजारस्थीत गणेशचोकदेखि टेलिकमसम्म जाने सडक स्तरोन्नतीको लागि रु १ करोड लागत लाग्छ भने स्थानीय सरकारले आफुले ५० लाख विनियोजन गरि रु ५० करोड संघीय सरकार वा प्रदेश सरकारसँग समपुरक अनुदानको रुपमा माग गर्न सक्छ ।

ऋण: स्थानीय तहहरूले बजेट निर्माणका क्रममा आन्तरिक तथा बाह्य ऋण लिन सक्छन् ।

गैरसरकारी अनुदान: स्थानीय तहहरूमा विकासका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्न विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूले स्थानीय तहहरूलाई अनुदान दिन सक्छन् ।

पूँजीगत खर्च: पूँजीगत खर्च भनेको सरकारले यातायात, मेसिनरी उपकरण, भवन, स्वास्थ्य तथा शिक्षा पुर्वाधार आदिमा खर्च गर्ने रकम हो । यसमा स्थीर सम्पतिहरू जस्तै जग्गा खरिद, पुल निर्माण, कुलो निर्माण जस्ता कुरा पर्छन । सवै विकास निर्माणका आयोजनाहरू पूँजीगत खर्च अन्तर्गत पर्दछन् ।

चालु खर्च: सार्वजनिक सेवा प्रवाहका लागि हुने दैनिक प्रशासनिक गतिविधि सञ्चालन खर्च नै चालू खर्च हो । कर्मचारीको तलब, जनप्रतिनिधिको सेवा सुविधा र कार्यालय सञ्चालनको क्रममा हुने अन्य प्रशासनिक खर्च चालु खर्च अन्तर्गत पर्दछन् । स्थानीय तहको चालु खर्च पूँजीगत खर्चभन्दा धेरै हुन्छ । यसको कारण के हो भने सरकारको ठुलो रकम सामाजिक सुरक्षा जस्तै वृद्धभत्ता, शिक्षकहरूको तलव आदिमा जान्छ जुन चालु खर्च अन्तर्गत राखिएको हुन्छ ।

बजेटका प्रमुख विषयहरू

कुल बजेट रु: रु. ६१ करोड ५५ लाख ९८ हजार १० रुपैयाँ

अंकमा : ६१,५५,९८,०१०

अक्षरमा: रु. एक्सठी करोड पचपन्न लाख अन्ठानब्बे हजार दश रुपैयाँ

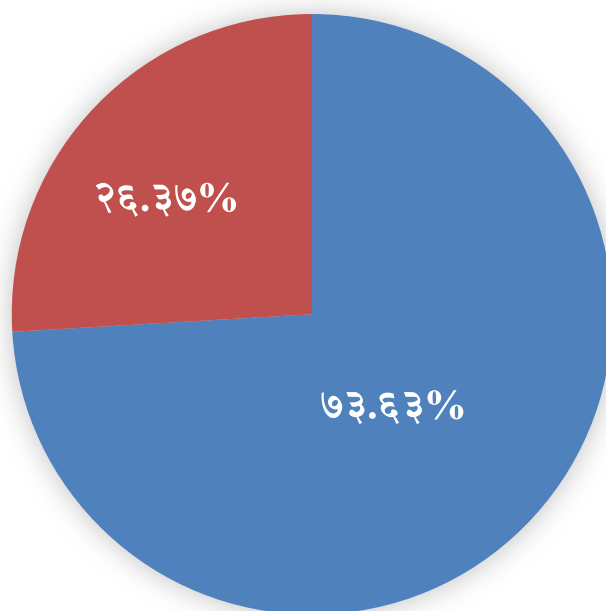
कुल चालु खर्च (प्रशासनिक र सञ्चालन खर्च):

४५ करोड ३२ लाख ६४ हजार १० रुपैयाँ

कुल पुँजीगत खर्च (विकासनिर्माण तथा कार्यक्रम सञ्चालन खर्च):

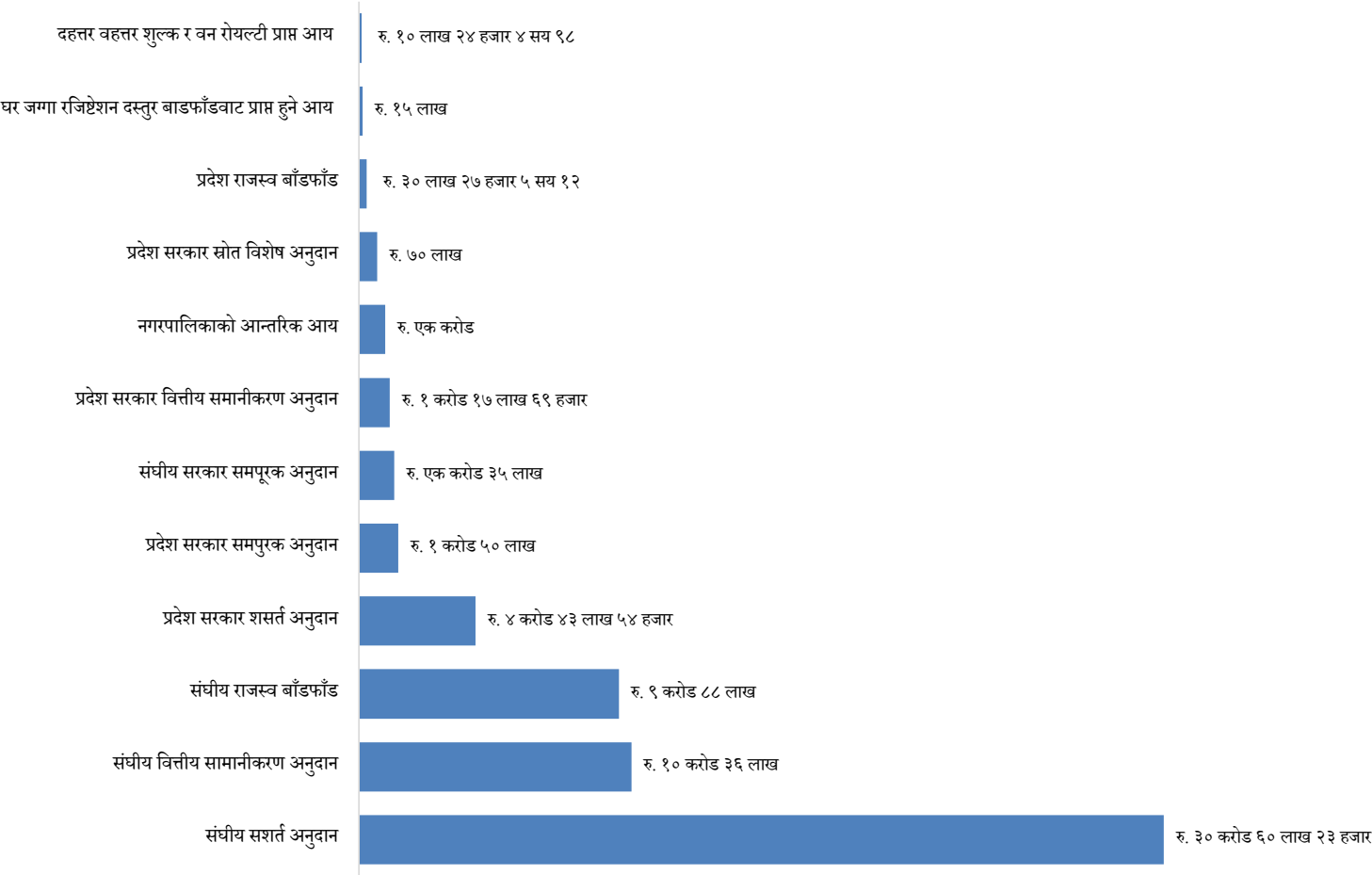
१६ करोड २३ लाख ३४ हजार

नारायण नगरपालिकाको बजेट संरचना

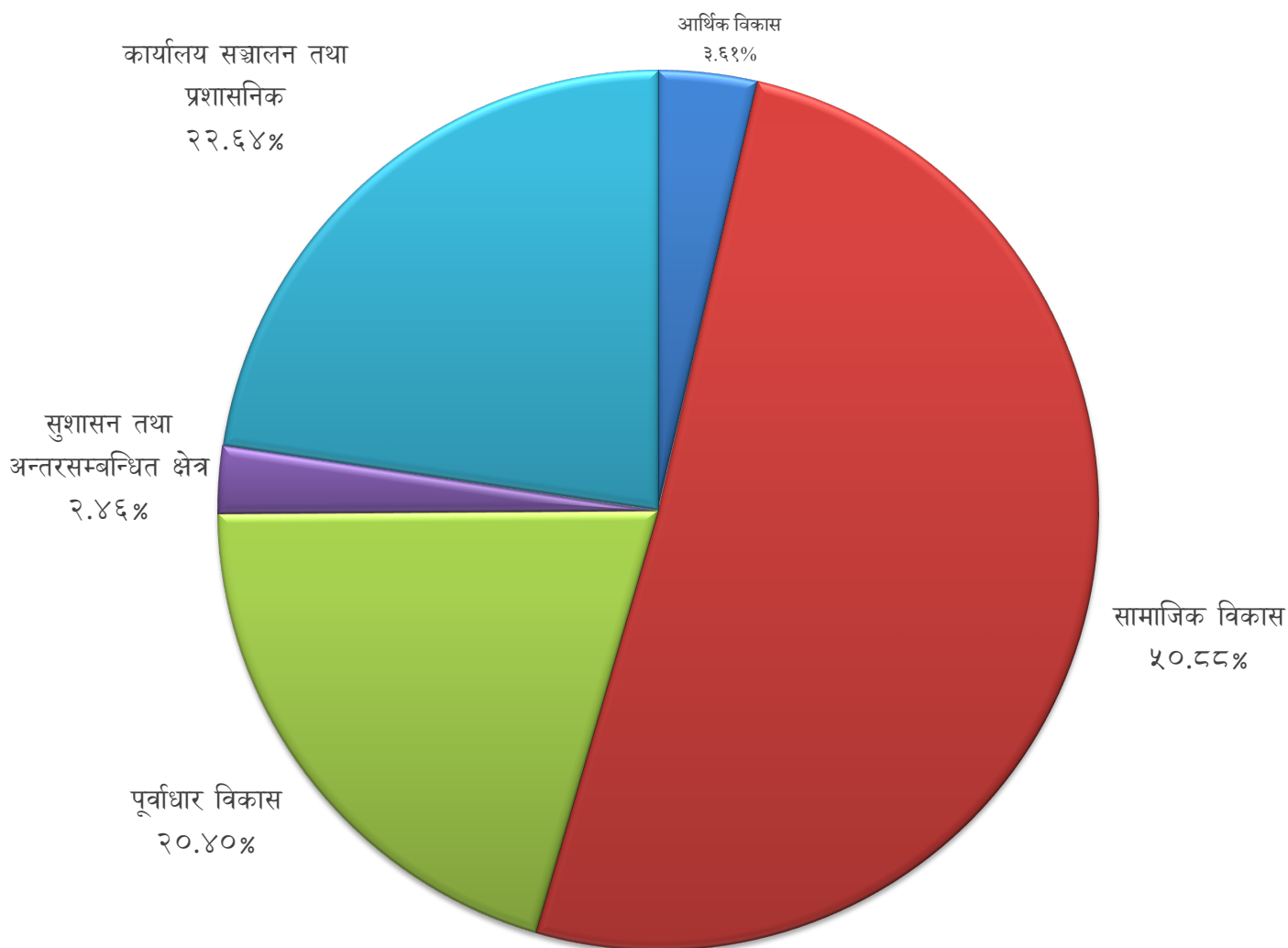

■ चालु बजेट ■ पुँजीगत बजेट

बजेटका आय श्रोतहरू

क्षेत्रगत बजेट विनियोजन

आर्थिक विकास

आर्थिक विकास

२ करोड २३ लाख २३ हजार ८०

कृषि:

६१ लाख ६० हजार

उद्योग:

१६ लाख ८० हजार

सहकारी:

१ लाख ५० हजार

जलश्रोत तथा सिंचाइ:

१ करोड १६ लाख २० हजार

पशुपंक्षी विकास:

२७ लाख १३ हजार ८०

सामाजिक विकास

३१ करोड ८८ लाख ७५ हजार १ सय

कुल बजेट

लैंगिक समानता तथा सामाजिक
समावेशीकरण

७८ लाख ७५ हजार

सामाजिक सुरक्षा तथा
संरक्षण

६५ लाख १८ हजार

स्वास्थ्य

५ करोड ५ लाख ८६ हजार

युवा तथा खेलकूद

२३ लाख ८३ हजार

शिक्षा

२३ करोड ८२ लाख ६८ हजार

खानेपानी तथा सरसफाइ

६७ लाख ८३ हजार १ सय

भाषा तथा संस्कृती

१८ लाख ८० हजार

कार्यालय सन्चालन तथा प्रशासनिक खर्च

कुल: १३ करोड ९९ लाख ५२ हजार १०

पुर्वाधार विकास

पुर्वाधार विकास

१२ करोड ६० लाख ९० हजार ९ सय

यातायात पुर्वाधार

४ करोड ८९ लाख ७५ हजार
९ सय

उर्जा

१ करोड

सम्पदा पुर्वाधार

२ करोड १६ लाख

भवन, आवास तथा सहरी विकास
४ करोड ५१ लाख ९५ हजार

पुननिर्माण
३ लाख २० हजार

सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र

सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र

१ करोड ५२ लाख ३२ हजार

कानून तथा न्याय:
८ लाख

शान्ती तथा सुव्यवस्था:
५ लाख ९५ हजार

श्रम तथा रोजगारी:
९९ लाख ५७ हजार

तथ्यांक प्रणाली:
११ लाख ९५ हजार

वातावरण तथा जलवायु:
१ लाख

विपद् व्यवस्थापन:
२५ लाख ८५ हजार

बजेटका प्रमुख कार्यक्रमहरु

- » स्यानेटरी ल्याण्डफिल्ड साइड
- » त्रिवेणी अस्पताल पुर्वाधार निर्माण
- » वडा कार्यालय प्रशासनिक भवन निर्माण
- » एक घर एक धारा निर्माण
- » दैलेख बजार सडक स्तरउन्नती
- » नगरका कृषि सडक निर्माण
- » बजार क्षेत्रको ढल व्यवस्थापन
- » नारायण उज्यालो कार्यक्रम
- » कोतगढी मर्मत संभार
- » कुर्सुकोट हरियाली पार्क निर्माण
- » विभिन्न वालीका पकेट क्षेत्र विस्तार र उत्पादन एवं प्रोत्साहन
- » कृषि यान्त्रिकरण
- » सिँचाई व्यवस्थापन
- » एकिकृत कृषि बजार तथा कोल्ड स्टोर
- » ओखर सुन्तला कागती बगैचा व्यवस्थापन
- » पशुपालन प्रर्वद्धन
- » पशु स्वास्थ्य शिविर
- » नगर शिक्षाकोष
- » अभिभावक तथा किशोरी शिक्षा
- » गर्भवतीसँग उपप्रमुख भेटघाट
- » लक्षित वर्गका कार्यक्रम
- » खेलकुद क्षेत्रको अभिलेख व्यवस्थापन
- » विपद्को लागि तत्काल उद्धार कार्यक्रम
- » नगर तथा वडास्तरको विपद् व्यवस्थापन

सम्पर्क

नारायण नगरपालिका, नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

दैलेखबजार, दैलेख

फोन: +९७७ ८९ ४१०१३५

इमेल: ito.narayanmun@gmail.com

नागरिक बजेटको लागि सहजीकरण

KIRDARC
...together for social justice